

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

21 november 1996

ONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van de volgende internationale akten :

- 1. de overeenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten enerzijds, en de Russische Federatie anderzijds, de Bijlagen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 en 10, de Protocollen 1 en 2 en de Slotakte, ondertekend in Korfoe op 24 juni 1994 ;**
- 2. de overeenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten enerzijds, en de Republiek Moldavië anderzijds, de Bijlagen 1, 2, 3, 4, en 5, het Protocol en de Slotakte, ondertekend in Brussel op 28 november 1994**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Patrick Hostekint**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jef Sleeckx.

Vaste leden : de heren Leo Cannaerts, Paul Deprez, Freddy Sarens, Herman Suykerbuyk, Hugo Van Rompaey ;
de heren Karel De Gucht, Jacques Laverge, Stefaan Plateau ;

de heren Fred Dielens, Patrick Hostekint, Jef Sleeckx ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Paul Van Grembergen ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Plaatsvervangers :

de heren Herman Candries, Paul Dumez, Jef Van Looy,
Marc Van Peel, Johan Weyts ;

de heren Jacques Devolder, Jaak Gabriels, Didier Ramoudt ;

de heer Jacques Timmermans, mevrouw Gracienne Van
Nieuwenborgh, de heer Tuur Van Wallendael ;

de heren Christian Verougstraete, Emiel Verrijken ;

mevrouw Nelly Maes ;

de heer Johan Malcorps.

Zie :

407 (1996-1997)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUDSOPGAVE

I. Inleidende toelichting door de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie	
I.1. Historisch overzicht	4
I.2. De inhoud van de overeenkomsten	5
I.3. De instellingen	6
I.4. Inwerkingtreding en duur van het verdrag	7
I.5. Betrokkenheid van Vlaanderen bij deze verdragen	7
II. Algemene bespreking	
II.1. Voorafgaande legistische bemerkingen	
A. Eenheid of pluraliteit van goedkeuringsdecreten	8
B. Gelijklopendheid van alle PSO's	8
C. Ondoorzichtigheid van het verdragsinstrument ten gevolge van de bedongen uitzonderingen	8
D. Duur van de overeenkomsten	8
E. Stand van behandeling in de andere parlementaire assemblees	9
II.2. Interrelatie van de PSO met Rusland en het bilateraal Belgisch-Russisch verstandhoudings- en samenwerkingsverdrag	9
II.3. Economische betekenis van de PSO met Rusland	
A. Voorafbeelding van een vrijhandelszone	9
B. Economisch belang van deze overeenkomst	10
II.4. De voorkoming van illegale activiteiten	10
II.5. De handel in kernmateriaal	11
II.6. De Russische toetreding tot de Raad van Europa : "dubbele moraal" van de nieuwe wereldorde ?	11
II.7. De facto prevalentie van het buitenlands beleid van de EU	
A. Overwicht van de EU over de lidstaten qua buitenlands beleid	12
B. Quid ook met de deelstaten die verdragsluitende bevoegdheid hebben	13
C. Europees semi-dictaat m.b.t. het buitenlands beleid van de GOS-staten	14
D. Nog voldoende autonome beleidsruimte voor eigen Vlaamse prioriteiten ?	14
II.8. Projecten	15
II.9. Moldavië	16
III. Stemmingen	16
III.1. Stemming over de artikelen	16
III.2. Eindstemming	

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op woensdag 6 november 1996 het ontwerp van decreet [Stuk 407 (1995-1996) - Nr. 1] houdende goedkeuring van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds en Rusland, respectievelijk Moldavië, anderzijds, besproken en goedgekeurd

I. INLEIDENDE TOELICHTING DOOR DE HEER LUC VAN DEN BRANDE, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID, EUROPESE AANGELEGENHEDEN, WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

I.1. Historisch overzicht

De minister-president opent zijn uiteenzetting met een situering van de historische achtergronden tegen dewelke de nu ter goedkeuring voorliggende partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten tot stand zijn gekomen.

Enkele jaren voor het uiteenvallen van de voormalige Sovjet-Unie, in december 1989¹, sloten de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten een handels- en samenwerkingsovereenkomst met de USSR. Na de desintegratie van de USSR (augustus 1991) besloten de toenmalige "twaalf" de banden met de onafhankelijk geworden Sovjetrepublieken verder aan te halen. Dit gebeurde door middel van de zogenaamde partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten, die het midden houden tussen de

overeenkomst van 1989² en de met de landen van Centraal-Europa gesloten Europa-akkoorden³.

² Die voor wat betreft de relaties met de Europese Gemeenschappen op bilaterale basis, overigens blijft gelden ten aanzien van die republieken van de voormalige Sovjet-Unie waarmee geen partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst is gesloten (zie hieromtrent ook : WEISS, J.F., "Succession of states in respect of treaties concluded by the European Communities", *Sociaal-Economische Wetgeving*, oktober 1994, nr. 10, 661-679).

Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie bleef dit akkoord ten aanzien van Rusland automatisch in werking, aangezien Rusland als wettige opvolger van de USSR erkend was. Voor de andere republieken werd de bereidheid van de partijen om hun verplichtingen krachtens de oude overeenkomst voort te zetten via briefwisseling bevestigd. De toenmalige twaalf EG-lidstaten hebben toen een gemeenschappelijk standpunt ingenomen met betrekking tot de erkenning van deze republieken. Deze erkenning werd verbonden aan een aantal voorwaarden, zo onder meer de eerbiediging van de mensenrechten en de principes van de rechtsstaat, gelijkberechtiging van de minderheden, e.d.m.

(cf. ook 92/487/EEG : Beschikking van de Raad van 5 oktober 1992 houdende machtiging tot uitdrukkelijke of stilzwijgende verlenging van bepaalde handelsakkoorden die door de Lid-Staten met derde landen zijn gesloten ; PB L 292 08/10/92 p.27)

³ Dit is de benaming die werd gegeven aan een type van verdragen dat wordt afgesloten tussen de Europese Unie en een niet-lidstaat uit Centraal-Europa, en dat zowel over economische als politieke samenwerking handelt. Net zoals de associatieovereenkomsten (waarvan de Europa-akkoorden een bijzondere categorie vormen) wordt in de Europa-akkoorden voorzien in (1°) vrije toegang tot de markten van de Europese Unie door de verwijdering van tarieven en quota's voor de meeste fabrikaten (voor textiel en landbouwproducten worden wel nog zekere restricties behouden), en (2°) financiële en technische bijstand.

Daarenboven wordt ook voorzien in samenwerking inzake buitenlands beleid en veiligheidsvraagstukken. Ook bieden deze Europa-akkoorden, weze het dan de facto, het vooruitzicht op een vrijhandelsakkoord én eventueel zelfs op het volle lidmaatschap van de Europese Unie. Medio 1995 waren reeds dergelijke Europa-akkoorden gesloten met Hongarije, Polen, Roemenië, Bulgarije, Tsjechië en Slovaکیه.

¹ Overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en de Unie van Socialistische Sovjetrepublieken inzake handel en commerciële en economische samenwerking. PB L 068 15.03.90 p.3

De Raad Algemene Zaken (van de Europese Unie) nam in oktober 1992 de onderhandelingsrichtlijnen⁴ voor deze partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten aan. Voor de onderhandelingen met de GOS-republieken werd uitgegaan van een gemeenschappelijke "basistekst", met dien verstande dat het onderhandelings tempo en de resultaten van de onderhandelingen afhankelijk werden gesteld van externe factoren zoals de ontwikkelingsgang van deze landen en hun economische en politieke situatie.

De Russische federatie en Moldavië waren één van de eerste landen waarmee de onderhandelingen over de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten werden gevoerd. De overeenkomst met de Russische federatie werd gesloten in de marge van de Europese Raad te Korfoe op 24 juni 1994. Voor de republiek Moldavië gebeurde dit in de marge van de Raad Algemene Zaken te Brussel op 28 november 1994. Omdat de overeenkomsten aangelegenheden bevatten die niet tot de exclusieve bevoegdheden behoren van de Europese Gemeenschap werden deze verdragen ook ondertekend door de ministers van Buitenlandse Zaken van de lidstaten. Op intern Belgisch vlak hebben deze partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten eveneens een gemengd karakter, er worden met name zowel materies behandeld die tot de bevoegdheid van de gemeenschappen en gewesten behoren, als materies die onder de federale bevoegdheid ressorteren. De overeenkomsten werden bijgevolg ook namens de gemeenschappen en gewesten ondertekend.

1.2. De inhoud van de overeenkomsten

De overeenkomsten met respectievelijk de Russische federatie en Moldavië beogen :

1. De totstandbrenging van een kader voor politieke samenwerking ;
2. Het stimuleren van het onderlinge handelsverkeer en wederzijdse investeringen⁵ ;
3. Het leggen van de grondslag voor economische, sociale, financiële en culturele samenwerking ;
4. Het steunen van de inspanningen van de Russische federatie en Moldavië op politiek en economisch gebied ;
5. Het bevorderen van activiteiten van gemeenschappelijk belang ;
6. Totstandbrenging van voorwaarden om in de toekomst te komen tot een vrijhandelszone tussen de Gemeenschap en respectievelijk de Russische federatie en Moldavië.

Het moge derhalve duidelijk zijn dat de voorliggende partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten zeker geen vrijhandelszone instellen. Ze voorzien echter wel in een evaluatieronde, in 1998, over de haalbaarheid van de totstandbrenging van een dergelijke vrijhandelszone, op grond van de in respectievelijk de Russische federatie en Moldavië doorgevoerde economische hervormingen.

Een essentieel onderdeel van deze partnerschappen en deze overeenkomsten is de eerbiediging door de partijen van de democratische beginselen, de mensenrechten⁶ en de beginselen van de markteconomie.

⁴ De Europese Commissie hechtte op 15 juli 1992 haar goedkeuring aan een "aanbeveling voor een besluit van de Raad", waarbij de Commissie wordt gemachtigd te onderhandelen over overeenkomsten inzake partnerschap en samenwerking met de onafhankelijke staten van de voormalige Sovjet-Unie, cf. Bulletin van de E.G., 1992, nr. 7/8, pp. 80-81, punt 1.4.3.

Op 5 oktober 1992 betuigde de Raad Algemene Zaken zijn instemming met het voorgelegde "Besluit van de Raad waarbij de Commissie wordt gemachtigd te onderhandelen over overeenkomsten inzake partnerschap en samenwerking met de onafhankelijke staten van de voormalige Sovjet-Unie", cf. Bulletin van de E.G., 1992, nr. 10, pp. 76-77, punt 1.4.19.

Zie omtrent de historische achtergrond van dit alles : VAN EECHAUTTE, J.-C., "De overeenkomst inzake partnerschap en samenwerking : een nieuw juridisch en politiek kader voor de betrekkingen tussen de Europese Unie en Rusland", *Rechtskundig Weekblad*, 1994-1995, pp. 1041-1052.

⁵ Het akkoord bevat een groot aantal bepalingen inzake de handel in de ruime zin van het woord, dat wel zeggen handel in goederen, in diensten, vestiging en daarnaast ook bepalingen inzake het betalings- en kapitaalverkeer, de mededinging en de intellectuele eigendom.

⁶ Hierbij wordt gerefereerd aan de Slotakte van Helsinki, en het Handvest van Parijs voor een nieuw Europa (voor de tekst van dit laatste, zie : Bull. EG 11-1990, pp. 130-148).

Onder enig voorbehoud passen de partijen, overeenkomstig de GATT, de meestbegunstigingsregeling toe ten opzichte van elkaar⁷.

De handel in textielprodukten is middels een afzonderlijke overeenkomst geregeld.

Wat de handel in nucleaire materialen betreft verwijst de overeenkomst met Moldavië naar het Euratom-verdrag. Voor de Russische federatie werd overeengekomen om uiterlijk tegen 1 januari 1997 een specifieke overeenkomst inzake handel in kernmaterialen tot stand te brengen. Deze aspecten van de overeenkomst behoren overigens tot de exclusieve bevoegdheid van de Europese Unie.

Het vrije verkeer van de respectieve onderdanen is evenmin voorzien in deze overeenkomst. In het licht van eventuele toekomstige uitbreidingen van de Unie naar het oosten toe, kan dit vrij verkeer van personen trouwens een struikelblok van formaat worden.

De verdragspartijen kennen elkaar, wat de behandeling van vennootschappen betreft, geen minder gunstige behandeling toe dan welke ze aan derde landen toekennen. Dit gaat gepaard met het recht van de vennootschappen om onderdanen van hun land van herkomst in dienst te nemen om op het grondgebied van het partnerland te werken. Dit echter wel op voorwaarde dat het personeel betreft dat een "sleutelpositie" bekleedt, een begrip dat overigens uitvoerig in deze overeenkomst wordt omschreven.

In de overeenkomsten verbinden de partijen zich ertoe de culturele samenwerking te bevorderen, aan te moedigen en te vergemakkelijken.

Ten einde het hervormingsproces in de Russische federatie en Moldavië te steunen, voorzien de overeenkomsten in de mogelijkheid tot samenwerking op velerlei gebieden: de industriële samenwerking, de bevordering en bescherming van investeringen, overheidsopdrachten, normen en overeenstemmingsbeoordeling, mijnbouw en grondstoffen, wetenschap en technologie, onderwijs en opleiding, landbouw en de agro-industriële sector, energie, milieu, vervoer, ruimte-technologie, telecommunicatie, financiële diensten, regionale ontwikke-

ling, sociale samenwerking, toerisme, midden- en kleinbedrijf, informatie en communicatie, consumentenbescherming, douane, economie, witwassen van geld, verdovende middelen, monetair beleid, reglementering van het kapitaalverkeer, banksector, voorkoming van illegale activiteiten, e.a.

De hulp die de Gemeenschap aan de Russische federatie en aan Moldavië verstrekt, bestaat uit technische bijstand. Deze bijstand wordt geleverd in het kader van het TACIS-programma⁸, dat erop gericht is de economische hervorming en de democratisering in de landen ontstaan uit de Sovjet-Unie te bevorderen door diverse vormen van technische bijstand.

1.3. De instellingen

De institutionele opbouw van deze overeenkomsten doet denken aan de klassieke patronen die we terugvinden in de associatie-akkoorden. Met het oog op de uitvoering van en de controle op dit verdrag, werden namelijk drie instellingen in het leven geroepen: de samenwerkingsraad, een ambtelijk samenwerkingscomité en een parlementair samenwerkingscomité.

⁸ TACIS ("Technical Assistance for the Commonwealth of Independent States"): Het TACIS-programma heeft tot doel steun te verlenen in het kader van de economische hervormingen en in het kader van de diverse andere vormen van ontwikkeling in het GOS (d.w.z. in: Armenië, Azerbeidzjan, Georgië, Kazachstan, Kirgizië, Moldavië, Mongolië, Oekraïne, Oezbekistan, de Russische federatie, Tadzjikistan, Turkmenistan, Wit-Rusland).

De bijstand wordt toegespitst op bepaalde sectoren en geografisch afgebakende gebieden om als spil en voorbeeld te dienen ter ondersteuning van het hervormingsproces. De verleende hulp neemt de vorm aan van technische bijstand voor de economische hervormingen waarmee de begunstigde staten bezig zijn, meer bepaald bijstand voor maatregelen die tot doel hebben de overgang naar een markteconomie te bewerkstelligen en zodoende de democratie te versterken.

Er wordt, wat betreft de concrete acties, rekening gehouden met de wensen van de begunstigden en met milieuoverwegingen. Niet enkel de overheid wordt als partner betrokken, maar ook de ondernemingen en al diegenen die in het economisch leven ervaring hebben.

De financiële hulp wordt verleend onder de vorm van giften, die in schijven worden vrijgegeven naarmate de projecten worden gerealiseerd.

Er bestaat daarnaast ook een specifiek "TACIS-democratie-programma", dat erop gericht is een aantal zeer specifieke doelgroepen (politici, parlementairen, parlementaire ambtenaren, wetenschappelijke instellingen, e.d.m.) te helpen inzake de techniek en de praxis van het opbouwen en laten functioneren van een pluralistische parlementair-democratische samenleving.

⁷ Het is van belang hierbij in gedachten te houden dat Rusland (nog) geen lid is van de nieuwe "World Trade Organisation (WTO)", de Wereldhandelsorganisatie. Deze is als opvolger-organisatie van de GATT te voorschijn gekomen uit de Uruguay-ronde van de GATT.

De Samenwerkingsraad bestaat uit leden van de Raad van de Europese Unie en leden van de Commissie van de Europese Gemeenschappen enerzijds, en uit leden van de respectievelijke regeringen van de Russische federatie en Moldavië anderzijds. Deze Raad komt ten minste één keer per jaar bijeen en behandelt alle belangrijke vraagstukken die zich in het kader van deze overeenkomsten voordoen⁹, alsmede alle andere bilaterale of internationale vraagstukken van gemeenschappelijk belang.

De Samenwerkingsraad wordt bijgestaan door een Samenwerkingscomité, bestaande uit hoge ambtenaren, en een Parlementair Samenwerkingscomité, samengesteld uit leden van het Europees Parlement en uit leden van respectievelijk de parlementen van Moldavië en de Russische federatie.

I.4. Inwerkingtreding en duur van het verdrag

De partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten zijn voor een tijdsduur van tien jaar gesloten, en zijn daarna, behoudens opzegging door een van de Partijen, jaarlijks hernieuwbaar.

In afwachting van de inwerkingtreding van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten werden intussen "Interimovereenkomsten" getekend. Voor de Russische federatie gebeurde dit op 17 juli 1995, en voor Moldavië op 2 oktober 1995. Door middel van deze overeenkomsten (die niet moeten worden goedgekeurd door de lidstaten omdat ze enkel op zuivere Unie-bevoegdheden betrekking hebben), kunnen de belangrijkste bepalingen die betrekking hebben op handel en aanverwante zaken onmiddellijk in werking treden. Deze interimovereenkomsten blijven van kracht tot de inwerkingtreding van de eigenlijke partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten.

I.5. Betrokkenheid van Vlaanderen bij deze verdragen

De bevoegdheden die Vlaanderen heeft om verdragen te sluiten brengen vanzelfsprekend ook internationale verplichtingen met zich mee. De Europese Unie heeft in de afgelopen twee jaar in snel tempo partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten gesloten met haast alle GOS-republieken¹⁰. Krachtens artikel 167, §3 van de Grondwet hebben gemengde verdragen eerst gevolg nadat ze de instemming van de bevoegde parlementen gekregen hebben. Omdat deze partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten telkens bepalingen bevatten inzake culturele en economische samenwerking zullen al deze overeenkomsten ook door het Vlaamse parlement goedgekeurd moeten worden vooraleer zij in werking zullen kunnen treden.

In deze zin werd door het Vlaams Parlement reeds de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst met Oekraïne goedgekeurd [Stuk 349 (1995-1996) - Nrs. 1 & 2], en zullen na Moldavië en Rusland ook de overeenkomsten met de overige ex-Sovjetrepublieken volgen. Hierbij zal ernaar gestreefd worden al deze resterende PSO's in een enkel goedkeuringsdecreet op te nemen.

Daarbij dient onderstreept te worden dat de overeenkomsten voor wat de materies betreffen die in België behoren tot de bevoegdheid van de deelstaten (i.c. vooral wat betreft cultuur), voorzien in de mogelijkheid tot samenwerking.

De goedkeuring door het Vlaams Parlement van deze overeenkomsten, nodig opdat België zou kunnen ratificeren, op zich dan weer nodig opdat de overeenkomsten in werking zouden kunnen treden, betekent dus enkel een zich inschakelen in de globale politiek van de Europese Unie tegenover Rusland en de ex-Sovjetrepublieken.

Het weze hierbij dus duidelijk dat Vlaanderen door deze overeenkomsten, alsdusdanig geen enkele rechtstreekse verplichting op zich neemt met betrekking tot materies die tot haar bevoegdheid behoren.

Afsluitend vraagt de minister-president de leden van de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden een zo ruim mogelijke goedkeuring te geven aan dit decreet.

⁹ Hoewel deze ministeriële samenwerkingsraad wel aanbevelingen kan doen, beschikt hij niet, zoals de meeste associatieraden, over de bevoegdheid bindende besluiten te nemen.

¹⁰ Er werden meer bepaald PSO's afgesloten met de volgende GOS-republieken : Oekraïne, Rusland, Moldavië, Kazachstan, Kirgizstan, Wit-Rusland, Armenië, Azerbaidzjan, Georgië en Oezbekistan.

II. ALGEMENE BESPREKING

II.1. Voorafgaande legistische bemerkingen

A. EENHEID OF PLURALITEIT VAN GOEDKEURINGSDECRETEN

De heer Karim Van Overmeire, hierin bijgetreden door de heer Herman Suykerbuyk, wenst van de minister-president te vernemen waarom men er hier voor geopteerd heeft om met één ontwerp van decreet twee partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten (hierna PSO te noemen) te laten goedkeuren. Er is enerzijds immers reeds een afzonderlijk decreet tot goedkeuring van de PSO met de Oekraïne geweest, terwijl er anderzijds drie verschillende decreten werden gebruikt voor de goedkeuring van de drie bilaterale Vlaams-Baltische verdragen.

De minister-president repliceert hierop dat zulks louter om praktische redenen is gebeurd. Alle PSO's vertonen immers de grootst mogelijke gelijklopendheid met elkaar (hetgeen bijvoorbeeld niet het geval was met de drie Vlaams-Baltische verdragen). Om nutteloze duplicaties van besprekingen te voorkomen heeft de Vlaamse regering er dan ook voor geopteerd om de PSO's zoveel als mogelijk gegroepeerd te behandelen.

Aangezien de materiële vereisten voor de volledige indiening van dergelijke verdragen (cf. de immense bijlagen) erg zwaar is, kan het echter voorkomen dat de ene PSO sneller ter goedkeuring kan worden voorgelegd dan de andere. Dat dus niet alle PSO's tegelijk in één goedkeuringsdecreet worden voorgelegd aan het Vlaams Parlement, heeft derhalve niets te maken met enige principiële keuze, maar alles met louter materiële omstandigheden.

Het ligt, zoals hoger reeds gezegd, wél in de bedoeling van de Vlaamse regering om alle resterende PSO's (d.w.z. die met Kazachstan, Kirgizstan, Wit-Rusland, Armenië, Azerbaidzjan, Georgië en Oezbekistan)¹¹ aan het Vlaams Parlement ter goedkeuring voor te leggen bij wege van een enkel ontwerp van decreet.

¹¹ Er werd nog geen PSO afgesloten met Tadzjikistan omwille van de zeer onstabiele binnenlandse toestand aldaar [clangetweld, hongersnood, burgeroorlog, Russische interventie], noch met Turkmenistan dat - precies omwille van zijn grote olierijkdommen - gevangen zit in een web van geostrategische intriges (waarbij de basisvraag is langs waar het zijn petroleum naar de industriële wereld kan krijgen; doorheen Iran [niet aanvaardbaar voor het Westen], doorheen Rusland [maar dan ook door Tsjetsjenië], of doorheen Afghanistan en Pakistan [duidelijk de minst realistische optie]. Voor dit laatste probleem lijkt Rusland te hebben afgedwongen dat de betreffende pijplijn over zijn grondgebied zou lopen.

B. GELIJKLOPENDHEID VAN ALLE PSO's

De heren Herman Suykerbuyk, Stefaan Platteau, Karim Van Overmeire, evenals mevrouw Cecile Verwimp-Sillis stellen hierop de vraag of deze PSO's inderdaad allemaal totaal gelijklopend zijn.

Onder verwijzing naar hetgeen hij reeds in zijn toelichting gezegd heeft omtrent de gemeenschappelijke basistekst¹² die als onderhandelingsmodel moest dienen, bevestigt de minister-president dat deze PSO's allemaal volledig gelijklopend zijn.

De vraagstellers verwijzen daarop naar de opmerkingen die zij naar aanleiding van de bespreking van de PSO met Oekraïne hebben gemaakt (bespreking in commissie op 2 oktober, en in plenaire vergadering op 23 oktober 1996), en stellen dat deze nu mutatis mutandis opnieuw gelden.

C. ONDOORZICHTIGHEID VAN HET VERDRAGSINSTRUMENT TEN GEVOLGE VAN DE BEDONGEN UITZONDERINGEN

De heer Herman Suykerbuyk drukt er zijn spijt over uit dat deze overeenkomsten die op zich meestal klaar en duidelijk zijn, vaak in ernstige mate worden ondergraven door het inbouwen van uitzonderingen en afwijkingen allerhande in een aantal aan het verdrag gehechte "verklaringen, bijlagen, protocollen...". Deze techniek mag dan onderhandelingstechnisch misschien de meest aangewezen zijn, hij maakt de zaak er vanuit juridisch oogpunt niet doorzichtiger op. Ten principiële titel wijst de heer Suykerbuyk deze techniek dan ook af.

D. DUUR VAN DE OVEREENKOMSTEN

De heer Stefaan Platteau meent dat het een goede zaak is dat de overeenkomsten maar voor een termijn van tien jaar worden aangegaan. Zijns inziens is dit een realistische termijn, die een tijdige evaluatie en eventuele bijsturing mogelijk maakt.

De minister-president bevestigt desgevraagd dat de tienjarige termijn, evenals het daarna geldende systeem van de jaarlijkse opzegmogelijkheid, zeer bewust werden gekozen om aan de betrokken Oost-Europese landen een voldoende ruim tijdspectief te bieden, zonder dat de noodzakelijke evaluatiemomenten over het hoofd worden gezien.

¹² Zie hieromtrent noot 4.

E. STAND VAN BEHANDELING IN DE ANDERE PARLEMENTAIRE ASSEMBLEES

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis peilt hierop naar de stand van zaken, met betrekking tot deze PSO's, in de andere assemblees van dit land.

De minister-president repliceert hierop dat de PSO's inzake Rusland en Moldavië op federaal vlak reeds de volledige parlementaire behandeling hebben doorlopen, terwijl het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op datum van 18 juli 1996 een ordonnantie heeft aangenomen ter goedkeuring van de PSO met Rusland.

Met betrekking tot stand van zaken in de Brusselse Raad i.v.m. de PSO met Moldavië, zijn geen nadere gegevens bekend.

Wat betreft het Waals Gewest, de Franstalige Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap zijn er evenmin nadere gegevens bekend m.b.t. stand van zaken. In elk geval is de procedure in geen van die drie instanties reeds volledig doorlopen. Er mag derhalve gerust van uitgegaan worden dat de behandeling van de beide PSO's in het Vlaams Parlement eerder zijn beslag zal krijgen.

II.2. Interrelatie tussen de PSO met Rusland en het bilateraal Belgisch-Russisch verstandhoudings- en samenwerkingsverdrag

De heer Herman Suykerbuyk wijst op het bestaan van een bilateraal verdrag uit 1993 "inzake verstandhouding en samenwerking" tussen het Koninkrijk België en de Russische federatie (dat een klassiek "gemengd" verdrag is), en wenst van de minister-president te vernemen of er al dan niet interferentie is tussen dit verdrag (waarvoor het ontwerp van bekrachtigingsdecreet door de Vlaamse regering nog op 22 oktober 1996 werd goedgekeurd) en de nu voorliggende PSO met Rusland (waarbij het in wezen om een "toetredingsverdrag" gaat). Hij peilt hierbij vooral naar de eventualiteit van "inhoudelijk dubbel-gebruik".

Tevens wensen de heren Herman Suykerbuyk en Luk Van Nieuwenhuysen van de minister-president te vernemen waarom deze verdragen niet tegelijk behandeld worden, hetgeen wél het geval was in de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Voor wat de laatste vraag betreft, verwijst de minister-president opnieuw naar de materiële problemen die zich stelden om de beide ontwerpen van

decreet met hun respectievelijke bijlagen op een synchrone manier in behandeling te krijgen. De agendering van de PSO met de Russische federatie voor de huidige commissiezitting (6 november 1996) maakte het in de praktijk onmogelijk om tot een gelijktijdige behandeling te komen van het eveneens op heden bij de bevoegde diensten van het Vlaams Parlement ingediende "Ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake verstandhouding en samenwerking tussen het Koninkrijk België en de Russische Federatie, ondertekend in Brussel op 8 december 1993" [Stuk 474 (1996-1997) - Nr.1].

Wat het eerste deel van de vraag betreft, bevestigt de minister-president dat de twee genoemde verdragen perfect compatibel zijn met elkaar. Enkel de "input" is verschillend. De PSO tussen Rusland en de EU werd immers door de Unie en door de (toenmalige) 12 lidstaten ervan beslist, terwijl het bilateraal verdrag enkel vanuit België (en zijn constituerende delen) vertrekt, hetgeen er een additioneel belang aan geeft. De PSO raakt Vlaanderen derhalve enkel via een soort "cascade-effect", dat ons in wezen tot niets verplicht. Terwijl het bilateraal akkoord wél duidelijk verplichtingen inhoudt voor Vlaanderen. Het spreekt hierbij volgens de minister-president voor zich dat de invulling van de beide "kadergegevens" zo congruent mogelijk zal moeten gebeuren, en dat Vlaanderen vooral die dingen zal moeten doen waarin het zelf goed is, en dan nog bij voorkeur op die domeinen waar België niet kan of wil optreden.

II.3. Economische betekenis van de PSO met Rusland

A. VOORAFBEELDING VAN EEN VRIJHANDELSZONE

De heer Herman Suykerbuyk wenst toch een kanttekening te maken bij de in dit verdrag impliciet, en zelfs min of meer expliciet, voorziene instelling van een vrijhandelszone, ergens in de toekomst. Hij meent dat men hier al te optimistische vooruitzichten hanteert.

Voor de Oost-Europese staten vormt de totstandkoming van een dergelijke vrijhandelszone ongetwijfeld een kerngegeven, waar ze zeer intens op hopen. Maar het is maar de vraag of de West-Europese staten daar de facto veel kunnen toe bijdragen. Zijns inziens is dit een klassieke kwestie van "sein und sollen", waar het Westen de oostelijke

buren wat al te gemakkelijk iets voorspiegelt dat onhaalbaar is.

De zo goed als onoverkomelijke economische problemen nog daargelaten, stelt zich trouwens de vraag naar de lange-termijn stabiliteit in de Russische federatie. Stabiliteit die evenzeer cruciaal is voor het economisch welzijn van Rusland.

De heer Stefaan Platteau is terzake wat minder pessimistisch en meent dat het echte begin van een vrijhandelszone zich steeds situeert op financieel gebied. Een domein waaromtrent in deze overeenkomst reeds duidelijke afspraken werden gemaakt (o.a. qua begin- en evaluatiedatum).

De minister-president volgt de heer Herman Suykerbuyk in zoverre dat ook hij de mening is toegedaan dat de politieke, economische en sociale situatie in de Russische federatie constant en grondig moet worden opgevolgd.

Hij wijst er echter tegelijk op dat men het perspectief van een vrijhandelszone geenzins a priori mag, noch kan, uitsluiten. Hij wijst hiervoor op het spookbeeld van een massale en onstuitbare migratiestroom die zou kunnen ontstaan als Rusland politiek en/of economisch in elkaar stort. Zijns inziens stevent het Westen rechtstreeks af op een catastrofe indien het tegelijk de Russische producten en de Russen zelf wil buiten houden. Zowat alle historische migratiestromen vinden immers hun oorzaak in extreem-ongunstige economische factoren. De Europese Unie heeft er derhalve wel degelijk (eigen)belang bij als ze haar markten maximaal opent voor Russische producten.

Ook de andere Centraal- en Oost-Europese landen, die de eerste schok zouden moeten opvangen ingeval van een Russische massamigratie, hebben er bij de Europese Unie sterk op aangedrongen Rusland ten volle bij het Europees (politiek én economisch) gebeuren te betrekken.

De minister-president rondt dit punt af met de boutade "dat de gevaarlijkste beer, de gekwetste beer is".

B. ECONOMISCH BELANG VAN DEZE OVEREENKOMST

De heer Stefaan Platteau meent dat deze overeenkomst met Rusland extreem belangrijk is. Het gaat immers om een PSO met een van de belangrijkste staten ter wereld. Een staat die tevens gekenmerkt

wordt door een hoge interne complexiteit. Een staat waarvan het lot ook determinerend kan zijn voor de veiligheid en de welvaart van heel (West)-Europa.

Zowel qua kapitaalverkeer als qua meestbegunstigingsbehandeling in kapitaalsaangelegenheden, is de heer Platteau de mening toegedaan dat er zeer degelijke regelingen werden uitgewerkt die de nu de facto reeds bestaande toestand op een adequate manier juridisch vertalen.

De handel met Oost-Europa is zijn inziens de laatste jaren definitief van de grond gekomen. Ook België en Vlaanderen hebben in dit proces hun rol te spelen. Beide kunnen er trouwens ook een niet-onaanzienlijke economische return (o.a. inzake werkgelegenheidscreatie) van verwachten.

Door de economische versterking van Rusland die uit deze PSO voortvloeit kan trouwens ook de democratie aldaar zich gemakkelijker in stand houden.

Voor de regeling met betrekking tot de vrijwaringsclausules en de dumping meent de heer Platteau tenslotte nog dat deze iets beter had gekund, maar hij verklaart te kunnen leven met dit al "eerbaar" compromis.

De minister-president herbevestigt hierop dat de politieke wil om maximaal bij te dragen tot de stabilisatie van het nieuwe Rusland één van de belangrijkste, zonet dé belangrijkste drijfveer was voor de toenmalige "twaalf" om de banden met Rusland zo nauw mogelijk aan te halen.

II.4. De voorkoming van illegale activiteiten

De heer Herman Suykerbuyk, hierin ten volle bijgetreden door de heer Stefaan Platteau, juicht toe dat men in deze overeenkomst specifiek aandacht heeft besteed aan de voorkoming van illegale activiteiten. Hetgeen bewijst dat men deze overeenkomst niet los van de realiteit heeft willen zien.

Ook de minister-president is verheugd dat men activiteiten zoals het witwassen van geld, de bestrijding van de drugtrafiek en de strijd tegen de corruptie in deze overeenkomst heeft opgenomen. Al deze factoren dragen immers in niet geringe mate bij tot de maatschappelijke ontwrichting van het huidige Rusland. Ook het bestaan van een bijzonder omvangrijk parallel economisch systeem is volgens de minister-president sociaal maar moeilijk

aanvaardbaar, aangezien dergelijke activiteiten niet op duurzame investeringen, maar enkel op snel gewin gericht zijn. Een dergelijk zwart of grijs circuit leidt binnen een sterk bureaucratische staat trouwens ook al snel tot verstrekkende corruptie.

II.5. Handel in kernmateriaal

Zowel de heer Herman Suykerbuyk als de heer Stefaan Platteau betreuren dat er tot nog toe geen afdoende en definitieve regeling werd uitgewerkt voor de handel in splijtstoffen. De beide interveniënten erkennen echter dat de tussentijdse (compromis-)regeling die op poten werd gezet beter is dan het voordien bestaande vacuüm.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis wenst er hierbij ook op te wijzen dat Rusland tot op heden geen van de internationale verdragen inzake nucleaire veiligheid of inzake het storten van radioactief afval op zee getekend heeft. Tesaamen met de vaagheid van de nu uitgedokterde regeling (quid bijv. met kernafval), en met de erbarmelijke ecologisch toestand in grote delen van de voormalige Sovjet-Unie meent zij dat zulks voor de groene fractie voldoende is om zich inzake Rusland bij de eindstemming te onthouden.

De minister-president wijst er op dat het ontbreken van een afzonderlijke definitieve regeling voor de handel in kernmateriaal ook alles te maken heeft met de overkoepelende onderhandelingen die ter zake nog lopen tussen de Verenigde Staten en Rusland. Daarenboven is voorzien dat er uiterlijk tegen 1 januari 1997 een afzonderlijke overeenkomst daaromtrent tot stand moet zijn gekomen.¹³

¹³ Nog afgezien van de vermelde Russisch-Amerikaanse besprekingen, stelde vooral Frankrijk zich binnen de Europese Unie erg stug op tegenover Rusland. Deze houding werd met name ingegeven door de Franse vrees dat zijn positie als belangrijkste leverancier van verrijkt uranium binnen de EU in het gedrang zou komen. Rusland levert immers nog steeds 23% van de jaarlijkse wereld-uranium-productie, en heeft ook grote stocks aan splijtstoffen die afkomstig zijn uit ontmantelde kernwapens. Tevens bezit het zijn eigen uranium-verrijkingsinstallaties. Uiteindelijk werd dan ook een tijdelijk compromis bereikt. Zolang de EU en Rusland geen afzonderlijk akkoord hebben gesloten over de handel in kernmateriaal (waarvoor de beide partijen overigens 1 januari 1997 als deadline hebben gesteld) is het onderhavig akkoord van toepassing. Kwantitatieve beperkingen blijven echter mogelijk, terwijl bepaalde artikelen van het akkoord van 1989 (w.o. de erg soepele vrijwaringsmaatregelen) voorlopig ook op deze materie van toepassing zullen blijven.

II.6 De Russische toetreding tot de Raad van Europa : "Dubbele moraal" van de nieuwe wereldorde ?

De heer Karim Van Overmeire verklaart, namens de Vlaams Blok-fractie, de moraliteit van de vooronderstelde "nieuwe wereldorde" nogal dubieus te vinden, met name daar waar er duidelijk een politiek van "twee maten en twee gewichten" wordt gehanteerd voor de beoordeling van staten. De grote staten (cf. China) worden immers stelselmatig met de grootste welwillendheid bejegend, terwijl kleine(re) staten ten volle de toorn van de wereldgemeenschap over zich heen krijgen.

Ook binnen de "Europese ruimte" wordt deze benadering gehanteerd, zoals de tribulaties van respectievelijk Rusland¹⁴ en Kroatië¹⁵, met betrekking tot hun opname in de Raad van Europa bewijzen.

¹⁴ Toetreding van Rusland tot de Raad van Europa : Op 25 januari 1996 besloot de Parlementaire Assemblée van de Raad van Europa de Russische federatie als 39e lidstaat toe te laten tot de organisatie. Het besluit werd genomen met 164 tegen 35 stemmen.

Een aantal afgevaardigden, in het bijzonder uit Tsjechië en Estland, stelde dat Rusland geen rechtsstaat was. Zij verzetten zich tegen Ruslands toelating, vooral met het oog op het aanhoudende conflict in Tsjetsjenië én uit bezorgdheid over de mensenrechten. De Russische aanvraag voor lidmaatschap was trouwens om deze redenen op 15 februari 1995 opgeschort geworden.

Dat uiteindelijk toch een ruime meerderheid Ruslands toelating goedkeurde, berustte hoofdzakelijk op het argument dat positieve signalen van de kant van de lidstaten een bijdrage zouden kunnen leveren in de strijd tegen destabiliserende en anti-democratische krachten. Verder werd ook gewezen op de mogelijkheid om in de toekomst sancties (zoals o.m. opschorting van het lidmaatschap van de Raad van Europa) te nemen tegen Rusland, als dit zijn verplichtingen niet zou nakomen.

De formele ondertekening van de lidmaatschapsdocumenten greep plaats op 28 februari 1996.

Met de toetreding erkende Rusland de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens, de Conventie tegen Martelingen en Onmenselijke Behandeling, het kader-Verdrag ter bescherming van Nationale Minderheden en het Europees Charter voor Plaatselijke Autonomie.

De bezorgdheid over het respect voor de mensenrechten in Rusland, houdt echter tot op heden aan.

Voor een bijzonder degelijke analyse van de Russische toetreding, zie : BODART, K., "De toetreding van Rusland tot de Raad van Europa in het licht van de conflicten in Tsjetsjenië en Tatarstan", in *Oost-Europa in Europa. Eenheid en verscheidenheid. Huldeboek aangeboden aan Frits Gorlé*, MALFLIET, K. (ed.), Brussel, VUBPRESS, 1996, 47-93.

¹⁵ Toetreding van Kroatië tot de Raad van Europa : De Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa heeft Kroatië tot de organisatie toegelaten op 24 april 1995. Beslissing die echter pas op 4 juli 1996 werd bekrachtigd door het Comité van Ministers, dit onder voorbehoud van het nakomen door Kroatië van 21 voorwaarden die betrekking hebben op het waarborgen van de rechten van de mens.

Rusland werd immers vrij gemakkelijk tot de Raad van Europa toegelaten, en dit ondanks de ernstige schendingen van de mensenrechten die het beging tijdens het Tsjetsjenië-conflict, en ondanks het feit dat het Russische regime meer en meer autoritaire trekjes begint te ontwikkelen en te cultiveren. De heer Van Overmeire meent terzake trouwens dat de democratie in Rusland nu reeds over haar hoogtepunt heen is, zodat de Russische staat waarschijnlijk niet verder naar het model van de westerse democratieën zal toegroeien. In de mate dat er nog verkiezingen plaatsgrijpen in Rusland, zijn die in wezen niet meer dan een formele façade, die moet verbergen dat er in de realiteit geen sprake is van een echte scheiding der machten, noch van een institutionele "balance of power".

Om die redenen zal het Vlaams Blok zich dan ook onthouden bij de stemming over dit ontwerp van decreet.

De heer Stefaan Platteau wenst deze stelling toch wat te nuanceren. Zonder te willen beweren dat de Russische staat op heden perfect functioneert, is er zijns inziens in vergelijking met de communistische tijden toch al een zeer grote vooruitgang geboekt. Heel geleidelijk aan groeit de welvaart opnieuw, zij het nog niet voor alle bevolkingslagen. De belangrijkste staatsmonopolies zijn verdwenen, en er zijn een aantal sterke politieke figuren aanwezig die garant staan voor de continuïteit van de hervormingen.

De heer Karim Van Overmeire repliceert hierop dat er, vergeleken met de communistische periode, ongetwijfeld vooruitgang is geweest. Tevens erkent hij dat Boris Jeltsin, de huidige favoriet van het Westen, een belangrijke rol heeft gespeeld in het neerslaan van de staatsgreep van augustus 1991. Anderzijds is dezelfde Jeltsin er niet voor teruggeschrokken een - hem ongunstig gezind - democratisch verkozen parlement opzij te schuiven. Onder zijn bewind zijn er trouwens ook geen merkelijke verbeteringen gekomen in de situatie van de mensenrechten in Rusland, en heeft het democratiseringsproces blijkbaar zijn natuurlijke grenzen bereikt.

Volgens de heer Van Overmeire moeten de Westerse mogendheden het dan ook niet voorstellen alsof Jeltsin de enige reële kans is voor een verdere evolutie naar een westers democratisch model. De realiteit gebiedt te zeggen dat Jeltsin de gunst van het Westen geniet omdat hij bereid is tot dialoog en zeer welwillend staat tegenover Europa.

De minister-president beaamt dat het niet evident was dat Rusland zou worden opgenomen in de Raad van Europa. De toelating van Rusland is in dit opzicht dan ook duidelijk politiek gemotiveerd. Enerzijds constateerde men inderdaad dat Rusland tekort schoot op het vlak van mensenrechten en democratisch gehalte. Anderzijds leek het ook weinig zinvol om Rusland te isoleren van de huidige groep van democratieën, en van de groep van democratieën in wording. Daarom werd bewust beslist de democratie in Rusland te ondersteunen door Rusland toe te laten tot de Raad van Europa. Elke andere beslissing ware er in essentie op neergekomen dat men de prille Russische democratie in de kou had laten staan. In de mate dat deze afweging niet voor ieder kandidaat-lid wordt gemaakt, heeft de heer Van Overmeire dan ook in zekere mate gelijk als hij gewaagt van enige tweeslachtigheid in de houding van de Raad van Europa.

Ook mevrouw Cecile Verwimp-Sillis uit hierop haar twijfels over de situatie van de mensenrechten in het huidige Rusland. Zij verwijst hiervoor naar het feit dat de groene fractie in het Europees Parlement zich heeft onthouden bij de stemming omtrent deze PSO. Stemming die in de tijd trouwens samenviel met een van de bloediger episodes in het Tsjetsjeense conflict. Ook mede hierom zal Agalev zich onthouden bij de stemming.

De heer Stefaan Platteau herhaalt hierop dat hij er ten gronde van overtuigd is dat de beste manier om een land (op diverse domeinen) vooruit te helpen erin bestaat de banden met dit land aan te halen via een verdragsinstrument. Zijns inziens is een verdrag een vorm van dialoog, die op termijn moet leiden tot een betere verstandhouding. Het uitsluiten van een staat daarentegen, heeft volgens het lid nog nooit iets constructiefs opgeleverd.

II.7. De facto prevalentie van het buitenlands beleid van de Europese Unie

A. OVERWICHT VAN DE EU OVER DE LID-STATEN QUA BUITENLANDS BELEID

De heer Paul Van Grembergen laat opmerken dat de twee nu voorliggende internationale verdragen in wezen hun oorsprong vinden in de besluitvormingscenaaks van de Europese Unie, en derhalve niet voortspuiten uit de politieke wil van België, noch van Vlaanderen.

Hoewel hij het belang van de door de Europese Unie beoefende multilaterale diplomatie zeker niet wil onderschatten, is de heer Van Grembergen toch de mening toegedaan dat er zich naar de toekomst ongetwijfeld problemen zullen voordoen met betrekking tot de inbreng "van onderuit", en dan meer bepaald met betrekking tot de inbreng (of het gebrek daaraan) door de "Lid-Staten" van die Unie.

Daarenboven wijst hij er op dat Europa economisch misschien wel een grootmacht is, maar op militair en politiek domein tot op heden maar weinig voorstelt.

Met deze laatste stelling stemt de minister-president volmondig in. Tegelijk waarschuwt hij voor de nadelige gevolgen van deze manco's, voor het optreden, in de afzienbare toekomst, van de Europese Unie op de internationale diplomatiek-economische scène.

Tevens erkent hij volmondig dat Vlaanderen op heden in wezen het internationaal beleid van de Europese Unie "ondergaat". Het systeem is tot op heden immers geconcipeerd als een puur cascade-systeem, dat weinig ruimte laat voor inbreng "van onder uit".

De Europese Unie levert trouwens ook de grootste financiële bijdrage voor de concrete invulling van deze akkoorden. Deze Europese middelen voor de GOS-staten transiteren in hoofdzaak via het TACIS-programma. Voor het begrotingsjaar 1994 ging het hierbij om 460 miljoen ecu, waarvan er 150 miljoen bestemd waren voor de Russische federatie. Voor het begrotingsjaar 1995 ging het respectievelijk om 470 miljoen ecu, en 159 miljoen ecu. In het licht van dergelijke cijfers moet men de Vlaamse mogelijkheden dan ook bijzonder realistisch inschatten. In wezen kunnen wij niet anders dan zuiver suppletief werken, door zelf ook enige bijkomende budgettaire engagementen aan te gaan.

B. QUID OOK MET DE DEELSTATEN DIE VERDRAGSLUITENDE BEVOEGDHEID HEBBEN

Verdergaande op zijn oorspronkelijke redenering poneert de heer Paul Van Grembergen dat naast de symboliek van de titulatuur (waarin eerst de Europese Gemeenschappen worden vermeld, en pas daarna de lidstaten), ook de invulling van deze verdragen (geld, middelen, beleidskeuzes) in eerste instantie door de Europese Unie zal gebeuren.

Vlaanderen kan slechts binnen het door de EU verschaft raamwerk, en de facto ook op een lager niveau dan datgene waarop de Unie opereert, mee invulling helpen geven aan deze akkoorden.

Aangezien Vlaanderen per definitie slechts over beperkte middelen beschikt zullen keuzes zich opdringen. In dit licht gezien komt het de heer Van Grembergen voor dat Vlaanderen zich best niet zou toeleggen op hulp aan Moldavië. Het ware zijns inziens veel beter dat Vlaanderen een bijdrage zou leveren tot de verdere ontwikkeling van Rusland. Daar ligt immers een reële toekomst weggelegd voor de Vlaamse diplomatie, de Vlaamse handel, en het Vlaams cultureel gebeuren.

Daarenboven is deze keuze sowieso al verantwoord omdat ze het meest bijdraagt tot de ontwikkeling en de stabilisatie van Oost-Europa in zijn geheel.

De heer Leo Cannaerts constateert eveneens dat de keuze van de verdragspartners in wezen gedermineerd en zelfs gediceerd wordt door de Europese Unie. Hij zou van de minister-president dan ook graag vernemen welke algemene beleidslijn de Europese Unie hier volgt. Meer in het bijzonder wenst hij te vernemen waarom met sommige ex-Sovjetrepublieken wel een PSO wordt afgesloten, terwijl andere republieken dan weer niet in aanmerking blijken te komen. Dit roept bij hem ook de vraag op of sommige van die nieuw-onafhankelijke staten misschien helemaal geen zin hebben in nauwere relaties met de Europese Unie.

Op de vraag van de heer Cannaerts repliceert de minister-president dat de Europese Unie qua potentiële verdragspartners tot op heden a priori geen enkel GOS-land uitsluit. Wel is het zo dat er tot op heden geen PSO bestaat met Turkmenistan (omwille van het feit dat de situatie m.b.t. de olie-exporten van het land nog niet geheel is uitgeklaard), noch met Tadzjikistan (waar de facto een staat van quasi-burgeroorlog bestaat).

Wat de algemene filosofie die achter de contacten met de GOS-staten steekt betreft, verwijst de minister-president naar de aanbeveling van 15 juli 1992 van de Europese Commissie aan de Europese Raad, waarin deze machtiging vraagt om te onderhandelen over overeenkomsten inzake partnerschap en samenwerking met de onafhankelijke staten van de voormalige Sovjet-Unie. Aanbeveling die bekrachtigd werd bij Raadsbesluit (Raad "algemene zaken") van 5 oktober 1992.

*C. EUROPEES SEMI-DICTAAT MET BETREK-
KING TOT HET BUITENLANDS BELEID VAN
DE GOS-STATEN*

De heer Paul Van Grembergen brengt in het midden dat de uit de voormalige Sovjet-Unie ontstane onafhankelijke staten - o.a. via artikel 3 van de PSO - door de Europese Unie min of meer worden gedwongen om hun (buitenlands) beleid maximaal af te stemmen op de Russische federatie. Deze Europese politieke keuze komt echter niet altijd overeen met de spontane politieke wil van een aantal van die nieuw-onafhankelijk geworden staten, die veel liever rechtstreeks hun banden met het Westen, en dan meer bepaald met de Europese Unie, zouden willen versterken.

De heer Van Grembergen erkent dat het door de Europese Unie geponeerde behoud van de oude relatie-patronen tussen de voormalige republieken van de Sovjet-Unie, op heden vanuit "Realpolitik" oogpunt misschien de enig echt haalbare beleidslijn is. Dit belet echter niet dat de Europese Unie nú reeds het onvermijdelijke "omslagmoment" moet voorbereiden, waarop die voormalige Sovjet-republieken hun beleid meer autonoom zullen kunnen bepalen. Deze toekomstige nieuwe beleidslijn vis à vis Oost-Europa moet derhalve reeds vanaf heden worden doorgesproken tussen de Europese Unie enerzijds en de lidstaten en hun constitutionele delen anderzijds. Dit teneinde ervoor te zorgen dat er voorafgaandelijk aan de expliciete formulering en implementatie van dit nieuwe beleid reeds een voldoende politieke basis voor aanwezig is.

De minister-president is omtrent artikel 3 van de PSO niet zo negatief ingesteld als de heer Van Grembergen. Het betreffende artikel moet immers niet zozeer als een politiek dictaat worden gezien, maar moet veeleer gelezen worden in de zin van het stimuleren van bijzondere regionale samenwerkingsverbanden. Hetgeen, bijvoorbeeld, ook in de Europa-overeenkomst met de Baltische staten werd gepromoveerd, en hetgeen reeds ten dele gerealiseerd werd door het afsluiten van een samenwerkingsverband tussen de landen die aan de Zwarte Zee¹⁶ zijn gelegen.

¹⁶ De "Black Sea Economic Cooperation" (BSEC) : werd in 1992 opgericht op initiatief van Turkije. Midden 1996 waren hiervan reeds lid : Albanië, Armenië, Azerbaidzjan, Bulgarije, Georgië, Griekenland, Moldavië, Roemenië, Rusland, Turkije en Oekraïne. Italië en Oostenrijk hebben de status van waarnemer.

*D. NOG VOLDOENDE AUTONOME
BELEIDSRUIMTE VOOR EIGEN VLAAMSE
PRIORITEITEN ?*

De heer Patrick Hostekint constateert met de vorige sprekers dat de nu voorliggende verdragen in wezen door de Europese bestuurslaag zijn uitgedokterd, waarbij de daaronder ressorterende statelijke of semi-statelijke autoriteiten, c.q. entiteiten, nog enige ruimte hebben om er additionele invulling aan te geven.

Met betrekking tot deze invulling door Vlaanderen stelt zich dan het probleem van de beperktheid van de middelen, dat noopt tot goed afgewogen en stringent uitgevoerde en opgevolgde keuzes. De minister-president heeft met betrekking tot Centraal- en Oost-Europa reeds aangegeven dat het zwaartepunt van de Vlaamse beleidskeuzes in Polen, Hongarije en het Balticum ligt. Staten die het, naar de mening van het lid, in wezen allemaal economisch (relatief) goed doen.

De totstandkoming van dergelijke gunstige economische pre-condities wordt in de gangbare politieke theorie meestal omschreven als een noodzakelijke voorwaarde, die reeds moet zijn vervuld, vóór-aleer men zich ten gronde kan bekommeren om de toestand van de democratie in het algemeen en de toestand van de mensenrechten in het bijzonder.

Ter zake wil de heer Hostekint de leden echter deelachtig maken van een ervaring die hij zeer recent opdeed als verkiezingswaarnemer voor de OVSE bij de verkiezingen in Roemenië. Het land is economisch onmiskenbaar een puinhoop, en toch valt er niets op te merken betreffende de naleving van de mensenrechten in Roemenië, terwijl ook de genoemde verkiezingen exemplarisch zijn verlopen.

In zijn hoedanigheid van waarnemer heeft hij gesprekken gevoerd met diverse politieke groepen en met de Belgische ambassadeur in Roemenië. Uit deze gesprekken leidt hij af dat er ondanks de goede democratische reputatie van het land maar weinig officiële belangstelling is vanuit België of Vlaanderen. De enige hulp en bijstand die men krijgt loopt volgens zijn gesprekspartners via zeer lovenswaardige officieuze kanalen (w.o. een belangrijk kanaal dat werd opgezet door de voorzitter van deze commissie, de heer Jef Sleenckx).

Hij wenst in het licht van deze gegevens dan ook van de minister-president te vernemen of het dan minstens in de toekomst in de bedoeling ligt dat de Vlaamse regering de banden met Roemenië nau-

wer zou aanhalen. Zijns inziens mag de Vlaamse buitenlandse politiek geografisch en inhoudelijk immers niet enkel gedetermineerd worden door mercantiele overwegingen. Er moet vanuit algemeen-menselijk oogpunt ook aandacht gaan naar economisch minder interessante landen, waar ook grote behoeften aan hulp bestaan.

De minister-president bevestigt dat Vlaanderen gezien zijn relatief geringe omvang en zijn beperkt budget inderdaad stringente keuzes moet maken voor wat betreft zijn buitenlands beleid. Het kadert deze keuzes ook liefst binnen een ruimer Europees verband, omdat de Vlaamse acties op die manier een extra-dimensie krijgen (de Vlaamse en Europese acties kunnen elkaar immers wederzijds versterken), en er via de middelen die de EU uittrekt een multiplicator-effect kan bekomen worden.

Voor wat specifiek Roemenië betreft, kan de minister-president meedelen dat er reeds 22 Vlaamse projecten lopen die worden gesteund vanuit de Vlaamse overheid. Tevens is Roemenië in de loop van 1996 opgenomen in de lijst van de prioritaire landen (waar het overigens de plaats van Tsjechië heeft ingenomen). Van de 320 à 380 miljoen frank die per jaar (vanuit verschillende Vlaamse begrotingen) worden uitgetrokken voor Oost- en Centraal Europa, gaat 80% naar de landen/geografische regio's die als eerste prioriteit binnen het beleid werden aangemerkt, d.w.z. : Polen, Hongarije, Tsjechië (zoals hoger gezegd, vervangen in de loop van 1996) en de regio Sint-Petersburg. De overige 20% blijven beschikbaar voor projecten in de niet-prioritaire landen. Roemenië stond hier zelfs vooraan op de lijst.

De minister-president concludeert derhalve dat de gesprekspartners van de heer Hostekint de zaak blijkbaar niet helemaal correct hebben ingeschat. Vlaanderen werkte immers reeds in het verleden intensief met Roemenië, en zal zulks in de toekomst ook blijven doen.

Er is trouwens ook reeds een ambtelijke Vlaamse zending geweest naar Roemenië. Deze had - in het licht van de in Roemenië op stapel staande reeks van verkiezingen - echter geen officiële status gekregen. Het ging hier dan ook slechts om een soort ambtelijke voor-zending, die volgend jaar een meer officieel vervolg zou moeten krijgen.

Tevens laat hij opmerken dat er, eveneens in tegenstelling tot wat de heer Hostekint werd voorgespiegeld, wel degelijk ernstige bedenkingen kunnen worden gemaakt nopens de mensenrechten en de stand van de democratie in Roemenië.

Afsluitend bevestigt de minister-president dat het zeker in zijn bedoelingen ligt om de samenwerking met Roemenië, vanuit de reeds gelegde fundamenteën, verder uit te bouwen. Dit tenminste in de mate dat de evoluties inzake mensenrechten en democratie verder de goede richting uitgaan.

II.8. Projecten

De heer Patrick Hostekint herinnert eraan dat de minister-president naar aanleiding van de (hoger reeds vermelde) bespreking van de PSO met Oekraïne een opsomming heeft gegeven van Vlaamse initiatieven die aldaar reeds liepen. Hij had dan ook nu weer graag vernomen of er in Rusland of Moldavië reeds Vlaamse projecten lopen, en zo nee, of men voor de nabije toekomst eventueel reeds plannen in die zin heeft.

Desgevraagd deelt de minister-president mee dat er voor het ogenblik nog geen projecten lopen in Moldavië. In Rusland daarentegen loopt er reeds een hele reeks van initiatieven. Het land (welteverstaan met uitzondering van de regio Sint-Petersburg, die onder een ander regime valt) stond immers ook hoog op de hogergenoemde lijst van de 20% niet-prioritaire middelen. Concreet gaat het om zowat 23 projecten die in totaal goed zijn voor een kleine 120,2 miljoen frank.

Als concreet voorbeeld van samenwerking haalt de minister-president de vertaling, op kosten van de Vlaamse overheid, aan van het klassieke werk over economische geschiedenis van professor emeritus (sinds kort ook baron) Herman Van der Wee, dat ondertussen hét standaardwerk bij uitstek is geworden aan de universiteiten van Moskou en Sint-Petersburg, (kostprijs van de vertaling : 700.000 frank).

Andere projecten lopen dan weer in uitvoering van het oude Belgisch-Russisch cultureel akkoord uit 1956. Tevens werden in de werkingsprogramma's voor '94, '95 en '96 een aantal specialisatiebeurzen voorzien. Ook zijn er een aantal uiterst interessante samenwerkingsprojecten op het vlak van onderwijs (o.a. met de KULeuven en de Universiteit Gent). En op het culturele vlak is er recent ook nog een tentoonstelling geweest van Vlaamse miniaturen in Sint-Petersburg.

Afsluitend kan er dus wel degelijk gesteld worden dat Vlaanderen, zelfs zonder PSO, reeds sterk aanwezig is op het terrein.

II.9. Moldavië

Diverse commissieleden, waaronder de heren Paul Van Grembergen, Herman Suykerbuyk en Stefaan Platteau, constateren dat in de huidige bespreking Moldavië de facto wat in de verdrukking is gekomen. Zij wijzen er allen op dat zij hiermee geenzins zouden willen impliceren dat de betrekkingen van Vlaanderen met kleinere staten niet belangrijk of interessant zouden zijn.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis merkt hieromtrent ook nog op dat de onthouding van de groene fractie bij de stemming over dit decreet geenzins gericht is tegen Moldavië. Maar aangezien Rusland en Moldavië onder één enkel goedkeuringsdecreet werden gebracht raakt de onthouding ten aanzien van Rusland helaas ook Moldavië.

De minister-president treedt volgaarne de zienswijze van de commissieleden bij, waarbij hij ook verklaart dat het ook hem op heden niet onmiddellijk duidelijk is in welke mate er prioriteit moet of kan gegeven worden aan de Vlaams-Moldavische betrekkingen. Zulks valt, zijns inziens, op heden zo goed als niet in te schatten.

1. de Overeenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten enerzijds, en de Russische Federatie anderzijds, de Bijlagen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 en 10, de Protocolen 1 en 2 en de Slotakte, ondertekend in Korfoe op 24 juni 1994 ;

2. de Overeenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten enerzijds, en de Republiek Moldavië anderzijds, de Bijlagen 1, 2, 3, 4 en 5, het Protocol en de Slotakte, ondertekend in Brussel op 28 november 1994 ;

in zijn totaliteit aangenomen met acht stemmen, bij twee onthoudingen.

De verslaggever,

Patrick HOSTEKINT

De voorzitter,

Jef SLEECKX

III. STEMMINGEN

III.1. Stemming over de artikelen

Artikel 1

Ter stemming gelegd wordt het eerste artikel van het voorliggende ontwerp van decreet goedgekeurd met acht stemmen, bij twee onthoudingen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd wordt het tweede artikel van het voorliggende ontwerp van decreet goedgekeurd met acht stemmen, bij twee onthoudingen.

III.2. Eindstemming

Ter stemming gelegd wordt daarna het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van de volgende internationale akten :